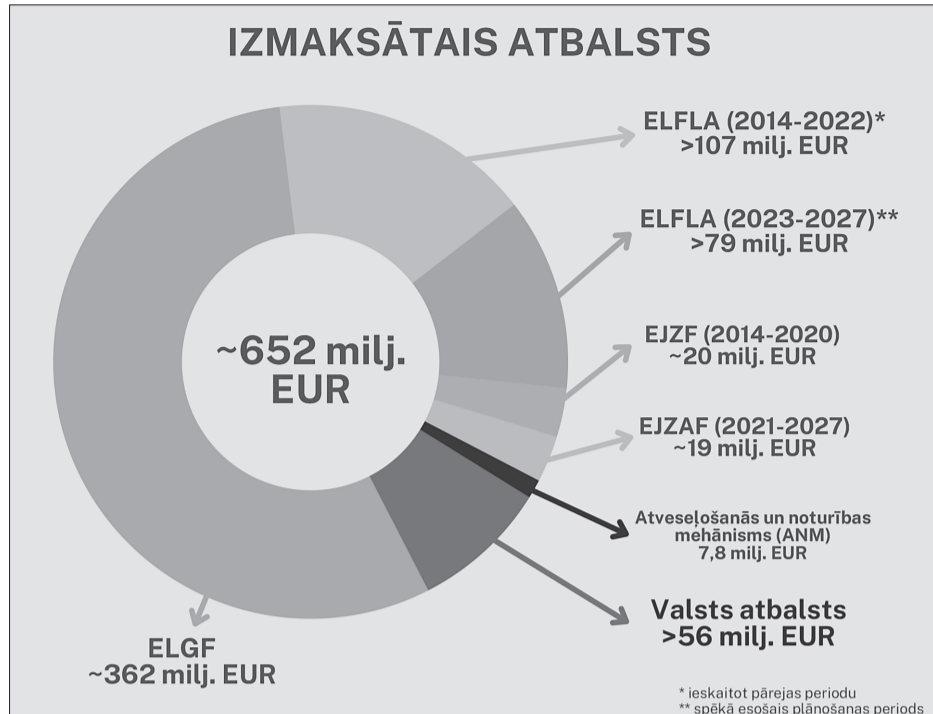

Lauksaimniekiem – izaicinājumu un darba pilni gadi

Lidija Kirillova

Pēdējie pāris gadi dažādu apstākļu dēļ Latvijas un tajā skaitā arī Latgales reģiona zemniekiem nav bijuši viegli. Viens no iemesliem bija sausums, kas ietekmēja audzējamo kultūru ražas, kā arī lopbarības sagādi. Otrs – ģeopolitiskā situācija Eiropā un pasaulē kopumā, kas radīja nestabilitāti lauksaimniecības produkcijas tirgū, kā arī bažas par izaugsmi nākotnē. Taču lauksaimnieki ir tā iedzīvotāju kategorija, kuriem dabas vai politikas radītie izaicinājumi nekad nav bijuši nepārvarami šķēršļi, tiem pāri tikts ar smagu darbu.

Atbalsta pasākumos izmaksāti 652 miljoni eiro

Kāds lauksaimniekiem bijis aizvadītais gads finansiālā ziņā? Lauku atbalsta dienests pērn dažādos atbalsta pasākumos izmaksājis aptuveni 652 miljonus eiro, liecina aģentūrai LETA publicētajā dienesta informācija.

Tostarp 362 miljoni eiro izmaksāti Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) atbalsta programmā, 107 miljoni eiro izmaksāti Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) 2014.–2022. gada atbalsta programmā, kā arī 79 miljoni eiro izmaksāti ELFLA 2023.–2027. gada atbalsta programmā.

Tāpat 20 miljoni eiro izmaksāti Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) 2014.–2020. gada atbalsta programmā, 19 miljoni eiro – Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) 2021.–2027. gada programmā, 7,8 miljoni eiro – no atveseļošanās un noturības mehānisma, kā arī 56 miljoni eiro izmaksāti no valsts atbalsta.

Arī LAD direktors Andris Grundulis norāda, ka 2024. gads bijis izaicinājumiem bagāts, bet dienestam ir izdevies sasniegt visus izvirzītos mērķus. Tāpat dienests 2024. gada nogalē aktīvi strādāja, lai no šī gada, pārņemot Lauksaimniecības datu centra (LDC) funkcijas, klientiem būtu pieejami visi līdzšinējie LDC pakalpojumi.

Dienestā atzīmē, ka pērn pieaugusi platību maksājumiem pieteiktā lauksaimniecībā izmantojamā zeme, kas veidoja 1,76 miljonu hektārus, tostarp saņēmti 52 200 platību maksājumu iesniegumi, kā arī turpināts ieviest platību monitoringa sistēmu.

Tāpat no valsts atbalsta kredītprocentu dzēšanai izmaksāti 16,3 miljoni eiro 2489 klientiem, daļēji apdrošināšanas polišu izmaksu segšanai izmaksāti 10,8 miljoni eiro, lai apdrošinātu 423 208 hektārus lauksaimniecības zemes un 3,247 miljonus dzīvnieku, kā arī atbalstam ciltsdarba veikšanai cūkkopībā, piena un gaļas lopkopībā, aitkopībā, briežkopībā un zirgkopībā izmaksāti 19,8 miljoni eiro.

Savukārt atbalsta programmā «Piens un augļi skolai» līdz 2024. gada vasarai iesaistījās 1364 izglītības iestādes, no kurām augļus un dārzeņus izdalīja 1348 iestādēs, bet pienu – 1258 iestādēs, kopumā izdalot 703 tonnas augļu un dārzeņu, kā arī 1791 tonnu piena. 2024./2025. mācību gadā «Piens un augļi skolai» programmā piedalās 1353 izglītības iestādes, bet produktus bezmaksas porciju izdalīšanai šajās izglītības iestādēs nodrošina 131 atbalsta pretendents.

Saimniecību mazāk, apsaimniekotās zemes – vairāk

Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes dati, ekonomiski aktīvo lauku saimniecību skaits Latvijā pakāpeniski samazinās. Laikā no 2010. līdz 2023. gadam saimniecību skaits ir samazinājies par 26 tūkstošiem jeb 31,1 %. Kopš pēdējās lauksaimniecības skaitīšanas 2020. gadā to skaits ir samazinājies par 11,6 tūkstošiem jeb 16,8 %. Savukārt apsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība laikā no 2010. līdz 2020. gadam palielinājusies par 173,2 tūkstošiem ha jeb 9,6 %, pēdējo trīs gadu laikā – par 0,4 tūkstošiem ha. Lauku saimniecības ir kļuvušas lielākas: vienā saimniecībā vidēji apsaimniekoti 34,3 ha lauksaimniecības zemes, kas ir par 5,8 ha jeb 20,4 % vairāk nekā 2020. gadā.

Dominē lopkopība

Laukkopība ir dominējošais lauku saimniecību specializācijas veids Latvijā, tomēr tās īpatsvars ir samazinājies no 61,1 % 2020. gadā līdz 54,5 % 2023. gadā. Otrs nozīmīgākais specializācijas virziens Latvijā ir piena lopkopība. 2023. gadā tajā specializējās 10,6 % lauku saimniecību.

2023. gadā lauksaimniecībā strādāja 177,2 tūkstoši cilvēku, no kuriem 145,9 tūkstoši jeb 82,3 % bija pastāvīgi nodarbināti. Pēdējo trīs gadu laikā, samazinoties lauku saimniecību skaitam, samazinājies arī nodarbināto skaits lauksaimniecībā. Kopējais nodarbināto skaits sarucis par 8,5 tūkstošiem jeb 4,6 %.

Pēdējais jaunums – datu centra pievienošana

Par to, kādi bijuši pēdējie gadi un kādi ir jaunumi, «Vietējai Latgales Avīzei» stāsta Lauku atbalsta dienesta Dienvidlatgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes vadītāja **Ināra Lukaševiča** (attēlā).

«Dienests gada nogalē ir aktīvi strādājis, lai no 2025. gada 1. janvāra, pārņemot Lauksaimniecības datu centra (LDC) funkcijas, klientiem būtu pieejami visi līdzšinējie LDC pakalpojumi. Esam veiksmīgi to izdarījuši, un klientiem pieejami gan visi datu centra, gan Lauku atbalsta dienesta pakalpojumi. Dienvidlatgales reģionālajā pārvaldē, Preiļos, Mehanizatoru ielā 2a, klientu centrā apmeklētāji tiek pieņemti klātienē katru darba dienu. Vēl pārvaldes apkalpotajā teritorijā klienti tiek pieņemti arī Daugavpilī, Sēlijas ielā 10, otrdienās un ceturtdienās no plkst. 10.00 līdz 13.00. Turklāt jau vairākus gadus klientu apkalpošanas speciālisti darbdienās ir sazvānāmi arī pēc darba laika beigām līdz plkst. 20.00 vakarā. Šādu lēmumu dienests pieņēma, lai zemniekiem būtu ērtāk, pakalpojums tiek labi novērtēts.

Kas attiecas uz jau minēto LDC funkciju pievienošanu, nelielas aizķeršanās sistēmā bija tikai pirmajās darba dienās. Mums pievienojušies divi kolēģi, kuri arī iepriekš strādāja datu centrā, lieliski pārzina savus pienākumus, tāpēc klientiem, patiesību sakot, nekas nav mainījies. Mūsu kopdarbs ar LDC ir veiksmīgs, jo arī mēs skatāmies un mācāmies, kā strādā jaunie kolēģi.»

Publicitātes foto

Izpratne rodas pamazām

«Aizvadītais 2024. gads bija jaunā finansēšanas perioda otrais gads. Jāatzīst, ka iepriekšējais, 2023. gads, nebija viegls arī mums, dienesta darbiniekiem, jo mainījās maksājumu struktūra, tā kļuva sarežģītāka, tika ieviestas ekoshēmas, pieejamo atbalstu un maksājumu piedāvājums kļuvis ļoti liels. Joprojām ir gadījumi, kad mums pašiem, pirms atbildēt uz klientu jautājumiem, padziļināti jāiepazīstas ar konkrēto situāciju saimniecībā. Tā sauktās ekoshēmas daudziem lauksaimniekiem sākotnēji šķita liels izaicinājums. Pirmajā ieviešanas gadā – 2023. gadā – paši piedalījāmies mācībās, iespēju robežās rīkojām seminārus, tikšanās ar zemniekiem, lai sniegtu skaidrojumu. Centāmies stāstīt par visām jaunajām lietām, izpratne nāca pamazām.

2024. gadā situācija bija labāka, jo mums visiem ir lielāka skaidrība par platību maksājumu atbalsta pasākumu piedāvājumu. Līdz ar to 2024. gada beigās platību maksājumus tika izmaksātas krietni lielākas summas, nekā tas bija pirms gada. Tagad janvāra sākumā maksājumi aktīvi turpinās.

Atgādināšu, ka šī gada pirmajā pusē vēl maksāsim atlikušo finansējumu par 2024. gada sezonas pieteikumiem. LAD tūmekļvietnē lauksaimnieki var iepazīties ar grafiku, kādā tiek īstenoti maksājumi, taču mēdz būt saimniecības, kur nav izpildītas kādas prasības, tiek precizēta informācija, tāpēc kādam klientam maksājums var aizkavēties. Paralēli šiem darbiem jau pēc dažiem mēnešiem sāksies jauns darba cēliens gan zemniekiem, gan mums. Aicinu saimniekus sekot aktuālajai informācijai, arī pirms pieteikšanās sākšanas aprīļa vidū jau tagad drīz būs iespēja sākt pildīt provizorisko pieteikumu, lai vērtētu, kā labāk saimniekot savā saimniecībā, kādiem atbalstiem pieteikties.»

Ievērojami audzis zemnieku zināšanu līmenis

«Salīdzinot ar 2004. gadu, kad Latvijas lauksaimnieki sāka saņemt platībmaksājumus, tagad varam secināt, cik daudz zinošāki un gudrāki ir kļuvuši mūsu zemnieki. Ar smaidu var atcerēties kādreizējās gaidītāju rindas pie konsultantiem. No pieteikumiem uz vienas papīra lapas un kartes esam izauguši līdz tam, ka jau daudzus gadus visa dokumentācija tiek kārtota elektroniski. Cilvēki apguvuši, kā iesniegt pieteikumus elektroniski, kā izmantot sistēmu, apbrīnas vērts ir tas, cik ievērojami audzis viņu zināšanu līmenis. Un, ja ir neskaidri jautājumi, mēs noteikti palīdzēsim.

Zemnieku saimniecībās pašlaik strauji notiek paaudžu maiņa. Vecāku sāko un veidoto tagad pārņem viņu bērni. Mani novērojumi rāda, ka bērni auga un uzkrāja zināšanas kopā ar vecākiem. Kopīgais darbs viņiem deva pārliecību un iespēju veiksmīgi saimniekot, pārņemot vecāku saimniecības. Dienvidlatgales reģionā sākotnēji bija ļoti daudz nelielu saimniecību, kuru īpašnieki bija cilvēki vidējos gados vai vecāki. Tāpēc par viņu spēju apgūt informācijas tehnoloģijas varu izteikt komplimentus.»

Latgale spēj pārsteigt

«Dienvidlatgales reģionālās pārvaldes teritorijā vienmēr ir bijis vislielākais platību maksājumu pieteikumu skaits. Gadiem ejot, pieteikumu skaits ir samazinājies, taču statistika liecina, ka apsaimniekotās platības palielinās. Ja arī kāds laukus pamet, zeme tiek iznomāta, kopta, lauki apstrādāti. Zeme ir aprītē, un tas ir pats galvenais.

Analizējot skaitļus, redzam, ka reģionā ir lielas saimniecības ar tūkstošiem hektāru zemes. Vienlaikus var novērot, ka ļoti labi iedzīvojušās vidējās saimniecības ar 500 līdz 700 hektārus lielām zemes platībām.

Zemnieki ir gudri, vienmēr izvērtē apstākļus un pieņem pareizos lēmumus. Ja kādu brīdi šķiet, ka drīz visi nodarbosies ar graudkopību, tad pēc pāris gadiem redzams, ka struktūra mainījies, atkal pieauguši piena vai gaļas lopu turēšanas apjomi. Lauksaimniecība ir uzņēmējdarbība, ar zaudējumiem neviens negrib strādāt.

Patiesībā Latgale ir ļoti dažāda un spēj pārsteigt. Par to var pārliecināties, sekojot līdzī Leader programmas pasākumiem, kur pamanām ļoti interesantas un radošas idejas. Lauki nav tikai graudkopība vai lopkopība, bet arī pārtikas pārstrāde, kokapstrāde, tūrisms un daudzas citas lietas, kas veiksmīgi sadzīvo ar tradicionālo lauksaimniecību.

Ir patīkami vērot, kā mūsu zemnieki ir iemācījušies rīkoties ar naudu. Ja, saņemot pirmos platību maksājumus, daudzi pirka mājāsaimniecības lietas, tagad ražojošie zemnieki kā nekad agrāk rēķina un izsver, lai iegādātos ilgtspējīgas lietas saimniecības izaugsmei Topā ir modernizācijas projekti ar domu uz nākotni.

Esam gada sākumā, tāpēc novēlu mūsu lauksaimniekiem izturību, optimistisku skatu uz dzīvi, arī veselību un, protams, mieru, zinu, ka kopīgi visu izdosies paveikt.»

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Lauksaimniekiem – izaicinājumu un darba pilni gadi» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds